

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระบรมราชาบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งพระราชทาน ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร แก่นิสิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ความตอนหนึ่งว่า “...เยาวชนทุกคน มิได้ต้องการทำตัวให้ตกต่ำ หรือให้เป็นปัญหาของสังคมแต่ประการใด แท้จริงต้องการเป็นคนดี มีความสำเร็จ มีฐานะ มีเกียรติ และอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างราบรื่น แต่การที่จะบรรลุถึงความประสงค์นั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้แนะนำ ควบคุม ให้ดำเนินไปโดยถูกต้อง ในฐานะที่เป็นครู เป็นอาจารย์ เป็นผู้บริหารการศึกษา ท่านจะช่วยเขาได้มากที่สุด เพราะมีส่วนควบคุม ดูแลใกล้ชิด อยู่ทุกๆ ด้าน ร่องลงมาจากบิดามารดา ดังนั้นจึงขอให้ท่าน ทำตัวเป็นผู้นำ และเป็นพี่ที่แท้จริง เพียรพยายามใช้ความสามารถที่มีอยู่ ฝึกฝนอบรม ด้วยเหตุผล และความฉลาด ด้วยความกรุณาปราณี และความบริสุทธิ์ใจ ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ความคิดที่ดี ที่ปราศจากโทษ ให้เสมอหน้า อนุเคราะห์ และนำพาไปในทางถูกทางเจริญ เพื่อช่วยให้เยาวชนของเรา มีอนาคตอันมั่นคงแจ่มใสต่อไป...” (มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย. 2556 : เว็บไซต์)

พระบรมราชาบาทดังกล่าว ครอบคลุมถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2550 ส่วนที่ 8 สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา มาตรา 49 ที่บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา ไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และต้องได้รับความคุ้มครอง และส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ” (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 2556 : เว็บไซต์) และมีความครอบคลุมแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2554-2559) ด้านพันธกิจ ข้อ 2 ซึ่งกำหนดว่า “พัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะ และการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย สถาบันทางสังคม และชุมชนท้องถิ่น ให้มีความเข้มแข็ง สามารถปรับตัวสู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. 2556 : เว็บไซต์)

ในขณะที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ ในมาตรา 6 บัญญัติว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขส่วนมาตรา 7 บัญญัติว่า

“ด้านกระบวนการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง เกี่ยวกับ การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่อง” (สำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา. 2556 : เว็ปไซด์)

เช่นเดียวกันกับ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พุทธศักราช 2546 หมวด 7 การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา มาตรา 63 บัญญัติว่า “กำหนดให้โรงเรียนและสถานศึกษา ต้องจัดให้มีระบบงาน และกิจกรรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษา และฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสมมีความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัย แก่นักเรียนและนักศึกษา” (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 2556 : เว็ปไซด์)

และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดกลยุทธ์ ปีพุทธศักราช 2556 ข้อ 2 ว่า “ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิต ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดจุดเน้นปีพุทธศักราช 2556 ข้อ 4 ไว้ว่า “นักเรียนทุกคนมีความสำนึกในความรักชาติ” และข้อ 5 กำหนดไว้ว่า “สร้างทางเลือกในการเรียนรู้ ที่เน้นให้ประชากรวัยเรียนทุกคน เข้าถึงโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ลดอัตราการออกกลางคัน” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2556 : เว็ปไซด์)

จากพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 พระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็ก พุทธศักราช 2546 และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่นำเสนอตั้งกล่าวข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าต่างให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชนเป็นอย่างยิ่ง โดยถือว่า เด็กและเยาวชน เป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างยิ่ง ของประเทศ ที่จะต้องได้รับการอบรมสั่งสอน เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดี ของประเทศต่อไปในอนาคต

ในปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาเด็ก และเยาวชน ในสังคมไทย นับวันจะมีความซับซ้อน วิกฤติ และรุนแรงมากขึ้น เด็ก และเยาวชน ดำรงชีวิตประจำวัน อยู่ในท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางสังคม ที่เสี่ยงต่อการประสบปัญหา ขาดการดูแลคุ้มครองสวัสดิภาพ และความปลอดภัยจากสังคมอย่างจริงจัง อีกทั้งปัจจุบันวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีและการสื่อสาร มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลง วิธีการดำรงชีวิตของเด็ก และเยาวชน ซึ่งมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

มีความสับสน เลือกใช้ค่านิยมผิดๆ ขาดการพึ่งตนเอง ไม่สามารถควบคุมตนเอง รวมทั้งไม่ได้เน้นการสร้างจิตสำนึก ในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ทำให้เด็กและเยาวชน ไม่สามารถปรับตัวได้ เกิดความคับข้องใจ ชัดแย้งใจ และวิตกกังวลนำมาซึ่งปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาทางเพศ ปัญหาเด็กขาดความอบอุ่น ปัญหาหลักขโมย เพิ่มปริมาณ และความรุนแรงมากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 1)

จากข้อมูลของโครงการติดตามสภาวการณ์เด็ก และเยาวชน รายจังหวัด ของสถาบันรามจิตติ ระหว่างปี 2549-2550 มีเด็กและเยาวชน ถูกส่งเข้าสถานพินิจคุ้มครองเด็กต่อประชากร 100,000 คน อยู่ที่ 67.85 คน และในระหว่างปี 2551-2553 อยู่ที่ 288.64 คน จะเห็นได้ว่าในช่วงเวลา 3-4 ปี มีเด็กและเยาวชน ถูกส่งเข้าสถานพินิจคุ้มครองเด็ก เพิ่มมากขึ้นถึง 4 เท่า เมื่อจำแนกประเภทความผิดของเด็ก และเยาวชน ที่ถูกดำเนินคดี โดยสถานพินิจคุ้มครองเด็กทั่วประเทศ จำนวน 44,057 คน ในปี 2553 พบว่า เด็กและเยาวชนทำผิดมากที่สุด 7 อันดับแรก ได้แก่ 1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ จำนวน 14,695 คน คิดเป็นร้อยละ 33.35 2) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ จำนวน 9,742 คน คิดเป็นร้อยละ 22.113) ความผิดอื่นๆ จำนวน 7,145 คน คิดเป็นร้อยละ 16.22 4) ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย จำนวน 5,474 คน คิดเป็นร้อยละ 12.42 5) ความผิดเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด จำนวน 2,889 คน คิดเป็นร้อยละ 6.56 6) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียง และการปกครอง จำนวน 2,300 คน คิดเป็นร้อยละ 5.22 และ 7) ความผิดเกี่ยวกับเพศ จำนวน 1,812 คน คิดเป็นร้อยละ 4.11 ตามลำดับ (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2556 : เว็บไซต์)

เมื่อพิจารณาจากสถิติจำนวนคดีเด็ก และเยาวชน ที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กทั่วประเทศ ปี 2555 พบว่าเด็ก และเยาวชนทำผิดทั่วประเทศ จำนวน 34,276 คน จำแนกเป็นเพศชาย จำนวน 31,684 คน เพศหญิง จำนวน 2,592 คน เมื่อพิจารณาตามอายุ พบว่า มีอายุระหว่าง 10-15 ปี จำนวน 6,108 คน คิดเป็นร้อยละ 17.82 อายุระหว่าง 15-18 ปี จำนวน 28,168 คน คิดเป็นร้อยละ 82.18 คน เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า มีการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 15,212 คน คิดเป็นร้อยละ 44.38 ระดับประถมศึกษา จำนวน 9,946 คน คิดเป็นร้อยละ 29.02 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 7,951 คน คิดเป็นร้อยละ 23.20 ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 1,047 คน คิดเป็นร้อยละ 3.05 และการศึกษาาระดับอื่นๆ จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 0.35 เมื่อจำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย พบว่า อาศัยอยู่กับครอบครัวที่บิดา และมารดา แยกกันอยู่ มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 19,995 คน คิดเป็นร้อยละ 58.34 อาศัยอยู่กับบิดา และมารดา จำนวน 14,281 คน คิดเป็นร้อยละ 41.66 ตามลำดับ (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. 2556 : เว็บไซต์)

จากการวิเคราะห์ถึงสาเหตุแห่งการทำผิด พบว่า ส่วนใหญ่เกิดจากการคบเพื่อน เนื่องจากเด็ก และเยาวชนอยู่ในวัยที่อยากรู้อยากลอง มีความคึกคะนอง จึงถูกเพื่อนชักจูงได้ง่าย ประกอบกับในปัจจุบันยาเสพติด ได้แพร่ระบาดเข้าไปในโรงเรียนเด็กและเยาวชนจึงสามารถหายาเสพติดได้ง่าย และแม้แต่บริเวณพื้นที่รอบโรงเรียน ก็เป็นที่ไม่ปลอดภัยสำหรับเด็ก และเยาวชนแล้วเช่นกัน จากข้อมูลการทำควมผิดดังกล่าวของเด็ก และเยาวชนเกิดจากสาเหตุ และปัจจัยต่างๆ ทั้งสภาวะร่างกาย สภาพครอบครัว สภาพแวดล้อม ตลอดจนปัจจัยอื่นๆ ในลักษณะที่เป็นวงจร เป็นระบบ ดังนั้นในการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน จึงต้องแก้ไขที่ต้นเหตุอย่างเป็นระบบ ไม่ใช่มอบอำนาจหน้าที่ ให้กระบวนการยุติธรรมเข้าไปจัดการ โดยการตัดสินว่าผิด หรือไม่จากนั้นก็กำหนดบทลงโทษ ซึ่งวิธีนี้จะไม่สามารถแก้ไขปัญหา ในระยะยาวได้ อีกทั้งยังเป็นการสร้างตราบาป ให้แก่เด็กและเยาวชนด้วย แม้ว่าเขาจะพ้นโทษออกมาแล้ว แต่สิ่งเหล่านี้ก็จะเป็นปมด้อย อยู่ในใจของเขาไปตลอดชีวิต กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในฐานะที่เป็นกระทรวงหลัก ในการดูแลและคุ้มครองเด็ก ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้ร่วมมือกับสถาบันรามจิตติ ในการวิจัยติดตามสถานการณ์เด็กและเยาวชน (Child Watch) เพื่อติดตามเฝ้าระวังและเตือนภัยแก่สังคม อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้สังคมได้เตรียมพร้อม และช่วยกันแก้ปัญหา ซึ่งเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาในเชิงรุก อีกทั้งยังมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ ด้านการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กโดยตรง คือ สำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ และอีกหน่วยงานหนึ่งคือ สำนักคุ้มครองสวัสดิภาพหญิงและเด็ก กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ซึ่งมีสถานสงเคราะห์ และสถานพัฒนาคุ้มครองเด็ก 29 แห่ง กระจายกันอยู่ทั่วประเทศ มีหน้าที่ดำเนินการในรูปการคุ้มครองสวัสดิภาพ ป้องกันฟื้นฟู และการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามกฎหมายคุ้มครองเด็ก (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2556 : เว็ปไซด์)

ด้านพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็ก และเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 6 ให้กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ มีหน้าที่ในการพัฒนาเด็ก และเยาวชนรวมทั้งแก้ไขปัญหา ที่อาจมีผลกระทบในทางลบ ต่อเด็กและเยาวชน ได้กำหนดหลักการข้อ 1 ระบุว่า “การพัฒนาเด็กและเยาวชน การบังคับใช้และการปฏิบัติตามบทบัญญัติใดๆ แห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่น ที่เกี่ยวข้องกัเด็กและเยาวชน ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก และเยาวชนเป็นอันดับแรก” (พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550, 2556 : เว็ปไซด์)

ในปี พ.ศ. 2543 นายสมศักดิ์ ปรีศนานันทกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการยกเลิกการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ. 2543

โดยให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2543 เป็นต้นไป โดยการกำหนดห้ามลงโทษนักเรียน ด้วยการเขียนตี จึงทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง ในแวดวงการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่ประกอบวิชาชีพครู ซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด และเป็นผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนทุกวัน ประเด็นที่วิพากษ์วิจารณ์มากที่สุดก็คือ เมื่อครูไม่สามารถลงโทษนักเรียน ด้วยการเขียนตีได้ ครูจะใช้เครื่องมือชนิดใด ไปบริหารจัดการกับนักเรียนในชั้นเรียน และในโรงเรียน เพราะทุกวันนี้นักเรียนในแต่ละห้องเรียน มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น พฤติกรรมนักเรียนขาดความเคารพยำเกรงครูมีมากขึ้น โรงเรียนจะสามารถควบคุม ความประพฤตินักเรียนได้อย่างไร และมีคำถามอื่นๆ ติดตามมามากมาย ซึ่งล้วนแต่มีผลกระทบต่อขวัญ และกำลังใจของครู เพราะขาดเครื่องมือ และวิธีการ ที่จะควบคุมความประพฤติของนักเรียนนั่นเอง

ต่อมา ในปี พ.ศ. 2543 กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุข พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) รู้จักนักเรียนรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อ โดยนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไปทดลองดำเนินการกับโรงเรียนนาร่อง 7 โรงเรียน ผลการดำเนินงานของโรงเรียนนาร่อง เป็นที่น่าพึงพอใจ แต่ก็ยังพบปัญหา และอุปสรรค จากการดำเนินงาน ได้แก่ 1) ด้านระบบงาน มีปัญหาเรื่องความชัดเจน ผู้รับผิดชอบงานยังไม่เข้าใจถึงขั้นตอน และภาพรวมของระบบงาน การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามแผน ขาดการประสานงาน และการทำงานเป็นทีม 2) ด้านบุคลากร มีปัญหาเรื่องครูที่ปรึกษา บางคนมีทัศนคติที่ไม่ดี ต่อระบบงาน ขาดความเชื่อถือต่อระบบงาน ครูบางส่วนไม่นำข้อมูลที่แท้จริงของนักเรียน มาวิเคราะห์ ทำให้ไม่ทราบปัญหาที่แท้จริงของนักเรียน 3) ด้านความร่วมมือจากผู้ปกครอง ผู้ปกครองบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือ เกี่ยวกับการดูแลบุตรหลาน และเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่บุตรหลาน 4) ด้านเครื่องมือเอกสาร เนื่องจากมีข้อมูลเป็นจำนวนมาก ข้อมูลขาดการจัดเก็บเป็นระบบ มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย เกณฑ์การคัดกรองนักเรียน ยังไม่มีความชัดเจน และ 5) ด้านการบันทึกข้อมูล มีปัญหาด้านการบันทึกปัญหาการเรียนของนักเรียน ไม่สามารถระบุปัญหาได้อย่างละเอียด การบันทึกข้อมูลอาจส่งผลเสียต่อนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547 : 15)

ในปีการศึกษา 2544 กระทรวงศึกษาธิการ ได้ขยายผลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไปยังโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทุกโรงเรียน และได้จัดทำแผนที่ยุทธศาสตร์ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด ดำเนินการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้มีระบบ มีประสิทธิภาพ โดยมีผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วม โดยถือเป็นนโยบายว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นส่วนหนึ่ง ของการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้าสู่มาตรฐานการประกันคุณภาพระบบ

การดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้นักเรียนทุกกลุ่ม ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง และใกล้ชิด อย่างเป็นองค์รวม ทั้งร่างกาย สติปัญญา ทักษะชีวิต พฤติกรรม ความประพฤติ การปลอดจากสารเสพติด โรคระบาด การอยู่รอดปลอดภัยรู้เท่าทัน ต่อการเปลี่ยนแปลง ปรับตัว พัฒนาการทางอารมณ์ และมีสุขภาพจิตที่ดี (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 16 - 17)

ในเวลาต่อมา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้อง และมีความเหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน เพื่อให้โรงเรียนทั่วประเทศได้นำไปเป็นมาตรฐานเบื้องต้น ในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน จำนวน 8 ประการ ได้แก่ 1) ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ความซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ โดยโรงเรียนสามารถปรับเพิ่มหรือลด ให้สอดคล้องเหมาะสม กับสภาพบริบทของโรงเรียนแต่ละแห่งได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 7)

เมื่อพิจารณาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดไว้ดังกล่าวข้างต้นนั้น มีความสอดคล้องกับ ผลการประเมินคุณภาพภายนอก โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ ของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา รอบสาม ระหว่างวันที่ 18-20 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน มาตรฐานด้านผู้เรียน พบว่า คณะกรรมการได้ให้ข้อเสนอแนะ จุดที่ควรพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ได้แก่ 1) ควรประหยัดทรัพยากรสมบัติของโรงเรียน เช่น การใช้ไฟฟ้า น้ำประปา 2) ควรฝึกฝนให้นักเรียนมีความอดทน มีวินัย และมีความรับผิดชอบ และ 3) ควรพัฒนานักเรียนที่มีพฤติกรรม เกี่ยวกับสิ่งมอมเมาต่างๆ (โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์. 2555 : 17)

ในขณะที่ ชินภัทร ภูมิรัตน์ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าวว่า เด็กที่อยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ต้องการได้รับการดูแลพิเศษ หรือเด็กกลุ่มพิเศษ ซึ่งอยู่ในขอบข่ายที่สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ทำหน้าที่ดูแลอยู่นั้น มีจำนวนถึง 20% แบ่งออกเป็น 5 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1) กลุ่มที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หรือ แอลดี ประมาณ 10-15% 2) กลุ่มเด็กสมาธิสั้น มีประมาณ 8% 3) กลุ่มเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ ประมาณ 5% 4) กลุ่มเด็กออทิสติก พบว่า 1 ใน 88 คน คิดเป็น 1.13% และ 5) กลุ่มที่มีความพิการทางกายภาพ ได้แก่ หูหนวก ตาบอด ร่างกายพิการ และยंत्रบกพร่องทางสติปัญญา ประมาณ 2% ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องให้ความสำคัญ ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน นั่นคือ ต้องคัดกรองนักเรียน ที่มีปัญหา และพัฒนา ช่วยเหลือซึ่งทำให้การดูแล มีประสิทธิภาพมากกว่า การตามแก้ปัญหาภายหลัง เพราะฉะนั้น ในปีการศึกษา 2556 การพัฒนา

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะเป็นจุดเน้นสำคัญ ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องดำเนินการยกระดับให้มีความเข้มข้นมากขึ้น (ทีมข่าวการศึกษา. 2556 : เว็บไซต์)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เป็นรูปแบบการวิจัยแบบใหม่ ที่ได้รับการกล่าวถึงเป็นอย่างมาก ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ได้รับการเสนอขึ้นมาทดแทน กระบวนทัศน์ของการวิจัยแบบดั้งเดิม ที่เน้นตัวผู้วิจัยเป็นศูนย์กลาง (Researcher centric) ของการวิจัย หรือการวิจัยในปัญหา หรือ เพื่อหาข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนา เรื่องหนึ่งเรื่องใด เกิดจากความสนใจของนักวิจัยเป็นด้านหลัก อันส่งผลให้ผลงานวิจัย ที่มีอาจ ปฏิเสธได้ว่า ใช้ความพยายาม และงบประมาณจำนวนไม่น้อย เกิดภาวะสูญเปล่า ในแง่ที่ไม่อาจตอบสนอง หรือเอื้อให้เกิดการแก้ไขปัญหาย่างแท้จริง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบของการวิจัยแบบใหม่ ที่ประยุกต์ เป็นการรวมเอาแนวความคิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) กับการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) มาผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยเป็นการวิจัยที่เกิดขึ้น จากความคิดที่ว่า การวิจัยเป็นกิจกรรมทางสังคม ที่จะต้องใช้ทรัพยากรของสังคม ในการศึกษา จึงเป็นสมบัติของสังคม และเป็นการกระทำที่มุ่งหมาย จะให้ประโยชน์ หรือเป็นการรับใช้สังคม ด้วยเหตุนี้ การวิจัยจึงควรคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุด และการวิจัยที่ จะให้ผลประโยชน์สูงสุดนั้น ย่อมเป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research for Development) หรือการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยที่การพัฒนา และการเป็นหุ้นส่วน จะต้องเดินทางร่วมกัน ดังนั้นทุกคนจะต้องมีส่วนร่วม ในกระบวนการพัฒนา ทุกขั้นตอนอย่างมีเสรี และเป็นประชาธิปไตย โดยจุดที่แตกต่างกัน ของงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กับงานวิจัยแบบมีส่วนร่วม ก็คือ การวิจัยแบบมีส่วนร่วม นั้น เป็นการวิจัยที่เน้นในมิติ ของการเก็บข้อมูล แต่การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการประยุกต์หาวิธีการแก้ไข ปัญหาไปพร้อมกัน หรือกล่าวได้ว่ามีการแสวงหาแนวความคิด และแนวทางในการแก้ไข ปัญหา และทรัพยากร ที่มีอยู่เพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหา (ชัชวาลย์ ทัดศิวิฐ. 2556 : เว็บไซต์)

จากความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม นโยบาย กฎหมาย ระเบียบ แนวปฏิบัติต่างๆ และนวัตกรรมในการบริหารคุณภาพการศึกษา ตามที่กล่าวมานั้น เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ที่ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องศึกษาทำความเข้าใจ ในเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ฉบับ พุทธศักราช 2550 เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 และ พ.ศ. 2553 ตลอดจนนโยบายของรัฐบาล และนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด โดยจะต้องนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ให้เห็นเป็นรูปธรรมให้ได้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี เป็นคนเก่งและมีความสุข ตลอดจนให้ผู้เรียน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร ขณะเดียวกัน ครูควรมีบทบาทส่งเสริมพัฒนาการต่อจากพ่อแม่ ด้วยการส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้านเช่นกัน โดยเฉพาะพัฒนาการด้านสังคม และจริยธรรม ให้หลักพฤติกรรมบำบัด เพื่อปรับเปลี่ยน

พฤติกรรมเด็ก โรงเรียนควรมีระบบการให้ความช่วยเหลือเด็ก อย่างชัดเจน มีการประสานงานกับแหล่งทรัพยากร ที่จะให้ความช่วยเหลือได้ เช่น ทีมงานสุขภาพจิตที่อยู่ใกล้เคียง เป็นต้น (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2556 : เว็บไซต์)

จากหลักการและเหตุผล ตามที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญ ของการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นอย่างยิ่ง จึงมีความประสงค์ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพื่อให้การบริหาร และการดำเนินงาน ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล เป็นประโยชน์ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ ต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนา ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ เป็นอย่างไร
2. จะพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ ให้มีคุณภาพ ได้อย่างไร
3. ผลการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนา ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์
2. เพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนา ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1.1 ประชากร ประกอบด้วย ฝ่ายบริหารโรงเรียน จำนวน 5 คน ครู จำนวน 193 คน และนักเรียน จำนวน 4,436 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 4,634 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย หัวหน้าระดับชั้นเรียน จำนวน 6 คน หัวหน้างานสังกัดกลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน จำนวน 6 คน หัวหน้าเวรประจำวัน จำนวน 5 คน และ ครูที่ปรึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 23 คน .

2) ครู กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางตัวเลขของเครจซี่และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608 ; อ้างใน ไพศาล วรคำ. 2555 : 100) เป็นครู จำนวน 132 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

3) นักเรียน กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางตัวเลขของเครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608 ; อ้างใน ไพศาล วรคำ. 2555 : 100) จำนวน 354 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

1.2 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย (Participants) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ

1.2.1 คณะผู้ร่วมวิจัย (Participants) ประกอบด้วย หัวหน้าระดับชั้นเรียน จำนวน 6 คน หัวหน้างาน สังกัดสำนักงานกลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน จำนวน 4 คน และ นักเรียน จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 12 คน

1.2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วย

1) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมการสนทนากลุ่ม เป็นคณะผู้ร่วมวิจัย ประกอบด้วย หัวหน้าระดับชั้นเรียน จำนวน 6 คน หัวหน้างาน สังกัดสำนักงาน กลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน จำนวน 4 คน และตัวแทนนักเรียนจำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 คน

2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ผู้ที่เข้าประชุมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย หัวหน้าระดับชั้นเรียน จำนวน 6 คน หัวหน้างานสังกัดกลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน จำนวน 6 คน หัวหน้าเวรประจำวัน จำนวน 5 คน ครูที่ปรึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 23 คน

3) การประชุมครู เป็นการประชุม เรื่อง การใช้คู่มือครูที่ปรึกษานักเรียน ผู้เข้าประชุมเป็นครู โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ จำนวน 200 คน

4) การศึกษาดูงาน ผู้ที่ไปศึกษาดูงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย ประกอบด้วย ผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัย (Participants) ได้แก่ หัวหน้าระดับชั้นเรียน จำนวน 6 คน หัวหน้างาน สังกัดสำนักงานกลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 11 คน และครูที่ปรึกษานักเรียน ไปศึกษาดูงานโรงเรียนสตรีนวมินทราชูทิศ สตรีวิทยา 2 จำนวน 106 คน

1.3 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ

1.3.1 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นกลุ่มที่ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยคัดเลือกมาเป็นวิทยากร การจัดกิจกรรมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 1 คน และเป็นวิทยากร การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) จำนวน 1 คน

1.3.2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เป็นกลุ่มบุคคล ที่ผู้วิจัยคัดเลือกมาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ การจัดทำคู่มือครู และ แบบสอบถามในการวิจัย จำนวน 5 คน เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติและการวิจัย จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน

1.3.3 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นกลุ่มบุคคลที่ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย คัดเลือก เพื่อเข้าประชุมสัมมนาองผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) จำนวน 9 คน เพื่อตรวจสอบและ

ยืนยันระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้พัฒนา และนำไปใช้ที่โรงเรียน

กาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัย กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

1. องค์ประกอบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ (สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552 : 103)

1.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.2 การคัดกรองนักเรียน

1.3 การส่งเสริมนักเรียน

1.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา

1.5 การส่งต่อนักเรียน

2. มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 3 มาตรฐานดังนี้ (สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552 : 104)

- 2.1 มาตรฐานด้านปัจจัย
- 2.2 มาตรฐานกระบวนการ
- 2.3 มาตรฐานด้านผลผลิต

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย กำหนดขอบเขตด้านระยะเวลา ของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน 2556

ระยะที่ 2 พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระหว่างเดือน กรกฎาคม 2556 - มีนาคม 2557

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการพัฒนา ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระหว่างเดือน เมษายน 2557 - มิถุนายน 2557

4. ขอบเขตด้านสถานที่

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย กำหนดขอบเขตด้านสถานที่ ของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

4.1 ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนา ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4.2 ระยะที่ 2 พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4.3 ระยะที่ 3 ศึกษาผลการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ทั้ง 3 ระยะ ได้กำหนดดำเนินการ ณ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาระบบ หมายถึง การวิเคราะห์มาตรฐานและตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อจัดทำเป็นโครงการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ ให้มีความเหมาะสมในการบริหาร การปฏิบัติงาน มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ภาพลักษณ์พิทยาสรรพ์ ให้มีความเหมาะสมในการบริหาร การปฏิบัติงาน มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการ และเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษา เป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนา 4) การป้องกันและแก้ไข ปัญหา และ 5) การส่งต่อ

3. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง วิธีการที่ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้ดำเนินการวิจัย โดยการให้ผู้บริหาร ครู เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยโดยเริ่มจาก 1) ขั้นวางแผน (Planning) ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ขั้นการปฏิบัติ (Action) ร่วมกันดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ได้แก่ การประชุม การสนทนากลุ่ม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การจัดทำคู่มือ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงาน 3) ขั้นการสังเกต (Observation) ร่วมกันสังเกต สัมภาษณ์ ขณะที่ดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนำปัญหาที่พบ มาพัฒนา และปรับปรุงแก้ไข และ 4) ขั้นการสะท้อนผล (Reflection) ร่วมกันสะท้อนความสำเร็จ ความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทาง ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหาร และรองผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ ประจำปีการศึกษา 2556

5. ครูที่ปรึกษา หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้ง ให้เป็นครูที่ปรึกษานักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1- 6 โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ ประจำปีการศึกษา 2556

6. นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษา อยู่ในระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ ประจำปีการศึกษา 2556

7. หัวหน้าระดับ หมายถึง ครูโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ ที่ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ในปีการศึกษา 2556

8. หัวหน้างานสังกัดสำนักงานกลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน หมายถึง ครูที่ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้างาน ตามกรอบโครงสร้างการบริหารงาน กลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน ประจำปีการศึกษา 2556 มีจำนวน 6 งาน ประกอบด้วย 1) หัวหน้าสำนักงาน 2) หัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) หัวหน้างานรักษาความปลอดภัย 4) หัวหน้างานส่งเสริมระเบียบวินัย 5) หัวหน้างานเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน และ 6) หัวหน้างานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

กรอบความคิดการวิจัย

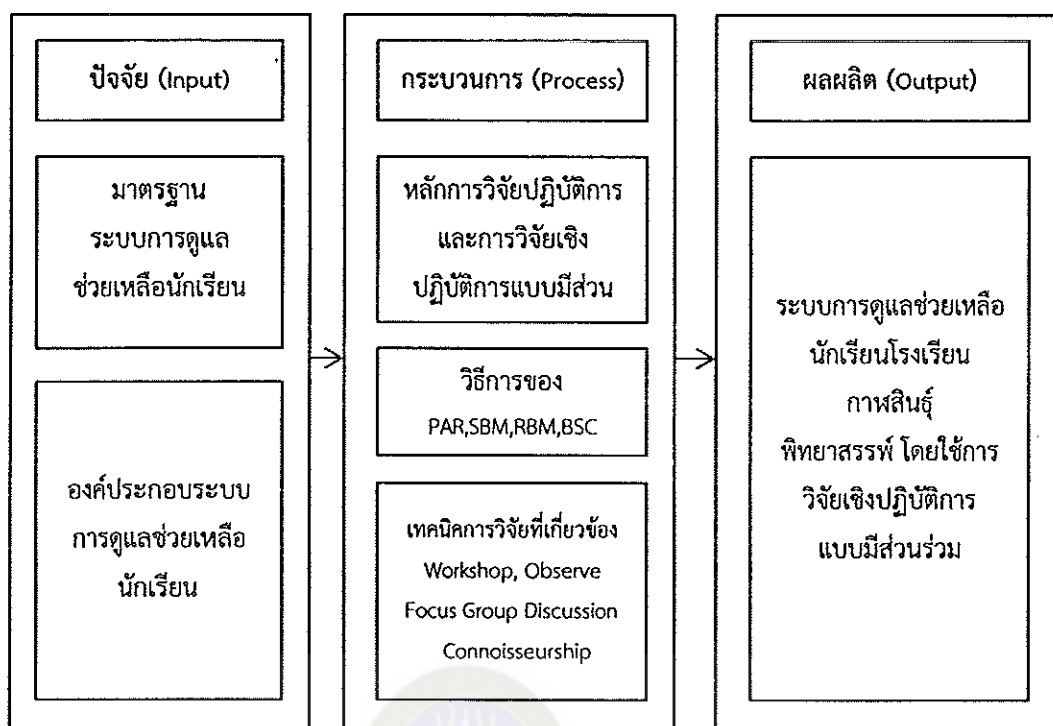
ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย กำหนดกรอบความคิด เพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยกำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

1. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับระบบ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยศึกษาหลักการ แนวคิดของ เฉลียว บุรีภักดี (2549 : 78-79) ประชุม รอดประเสริฐ (2543 : 67) และ วิโรจน์ สารรัตน์ (2545 : 24-25) (สมยศ นาวิการ. 2544 : 49) จันทราณี สงวนนาม (2545 : 85-86) ทิศนา แคมมณี (2545 : 197-198) สวัสดิ์ กาญจนสุวรรณ (2542 : 48-49) Smith (1993 : 81-85) Bigs and others (1980 : 45-46) ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้สรุปเป็นขั้นตอนในการพัฒนาระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ระยะที่ 2 พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และระยะที่ 3 ศึกษาผลการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2. กรอบแนวคิดการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย กำหนดกรอบแนวคิด โดยใช้มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 3 มาตรฐาน เป็นหลักในการพัฒนา คือ ด้านที่ 1 บังคับ ด้านที่ 2 กระบวนการ และด้านที่ 3 ผลผลิต (สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552 : 104) และองค์ประกอบ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 5 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนา การป้องกันแก้ไขปัญหา และการส่งต่อนักเรียน (สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552 : 103)

3. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย นำเทคนิคการบริหารยุคใหม่ไปใช้ในการบริหารและพัฒนา ครั้งนี้ ได้แก่ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการบริหารเชิงดุลยภาพ เป็นต้น

จากการสังเคราะห์แนวคิด เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กำหนดเป็นกรอบความคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ด้านวิชาการ ได้นวัตกรรมในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หน่วยงานทางการศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้
2. ด้านนโยบาย สามารถนำไปกำหนดนโยบาย ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้ได้มาตรฐานมากขึ้น
3. ด้านเศรษฐกิจ ทำให้ทราบผลถึงความคุ้มค่า ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ว่าจะมีความคุ้มค่า กับการที่จะนำไปพัฒนาที่โรงเรียนอื่น ได้มากน้อยเพียงใด
4. ด้านสังคมและชุมชน ทำให้โรงเรียน ได้รับการยอมรับ ได้รับการเชื่อถือจากชุมชน ในการกำกับติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียน
5. ด้านอื่นๆ ประกอบด้วย

5.1 ด้านเจตคติ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ได้ตระหนักถึงความสำคัญ ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียน

5.2 ด้านคุณภาพการศึกษา คุณภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะมีความเข้มแข็งมากขึ้น เมื่อผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ปรึกษานักเรียน ได้ให้ความสำคัญ นิเทศติดตามผล อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง

5.3 ด้านการประชาสัมพันธ์ เป็นการประชาสัมพันธ์ ถึงการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียน ให้หน่วยงานทางการศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ ทราบ

5.4 ได้ข้อมูลสารสนเทศ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทาง ในการบริหาร และพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ และโรงเรียนอื่นๆ ต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY